

ВИЩА ШКОЛА

УДК 378.018.43:004:37.011.3-051:316.77-047.22

CHARACTERISTICS OF THE CONCEPTUAL FIELD OF RESEARCHING THE PROBLEM OF DEVELOPING THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE LECTURER BY MEANS OF DISTANCE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL SPACE OF AN INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

(based on the qualification work materials)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТІЙНОГО ПОЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ (за матеріалами кваліфікаційної роботи)

Олена Коркішко

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Olena Korkishko

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: korkishko.l.g@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

Яна Топольник

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: yannetkatop@gmail.com
ORCID ID 0000-0001-7885-9454
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Yana Topolnyk

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: yannetkatop@gmail.com
ORCID ID 0000-0001-7885-9454
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

Олена Троценко

здобувач 2 (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки
E-mail: trotsenco.elena@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Olena Trotsenko

applicant of 2 (master's) level
higher education specialty
011 Educational, pedagogical sciences
E-mail: trotsenco.elena@gmail.com
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

ABSTRACT

The article characterizes the conceptual field of researching the problem of developing the communicative competence of the future lecturer by means of distance technologies in the educational space of an institution of higher education. Based on the analysis of state documents and modern scientific literature, it has been determined that the formation of communicative competence in future lecturers of higher education requires special attention because the lecturer must navigate in various situations of pedagogical communication, create a positive image of

himself/herself, perceive and understand the personal traits and behavior of applicants adequately, establish productive interpersonal relationships, demonstrate sincere benevolence, create a favorable emotional microclimate in the student staff, etc. It is noted that communicative competence is a key competence that ensures the success of communicative activities. After summarizing the scientific views of representatives of psychological and pedagogical investigations, the object, subject, purpose, tasks, and research methods are defined. It is emphasized that while studying the problem mentioned above it has been used several methodological approaches, in particular: competence-based, communicative-active, complex, systemic, personal-oriented, and student-centered. The scientific novelty of the research results is reflected, which consists in determining the pedagogical conditions for the development of communicative competence of future lecturers by means of distance technologies in the educational space of an institution of higher education, the concepts of the conceptual and categorical apparatus are clarified, in particular: the categories of "competence", "communicative competence", "communicative competence of the future lecturer", components, criteria, indicators and levels of development of the communicative competence of future lecturers in the educational space of an institution of higher education, the forms and methods of educational and extracurricular activities in the context of the tasks of developing the communicative competence of future lecturers by means of distance technologies in the educational space of an institution of higher education are improved.

Key words: *conceptual field of researching, communicative competence, future lecturers, distance learning technologies, educational space of institution of higher education.*

Актуальність теми. Політичні, соціальні, економічні, духовні зміни, що відбуваються в Україні, інтеграція української держави до європейської та світової спільноти актуалізують питання підвищення рівня професіоналізму випускників закладів вищої освіти. Отже, із позицій сьогодення гостро постала потреба підготовки компетентного фахівця для різних галузей, зокрема й для освітньої.

У Законах України «Про освіти», «Про вищу освіту», у «Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» («Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area»), Постанові Кабміну України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» та нормативно-правових документах ЗВО зазначено, що освітня галузь потребує компетентного фахівця, педагога зі сформованими загальними та спеціальними компетентностями. Аналіз державних документів, сучасної наукової літератури уможлиблює констатувати, що однією з актуальних проблем вищої школи є розвиток комунікативної компетентності майбутнього викладача.

Отже, освітні програми закладів вищої освіти мають бути спрямовані на розвиток у здобувачів комунікативної компетентності, бо це є ключовою компетентністю, яка забезпечує успішність комунікативної діяльності. Л.Лохвицька виокремила причини, за якими комунікативна компетентність є ключовою: по-перше – суспільний запит від професійного ділового світу щодо практичних комунікативних умінь випускників закладів вищої освіти, здатності

працювати з інформацією, використовувати інформаційні технології, публічно представляти результати роботи, будувати міжособистісні взаємини з довкіллям; по-друге – потреби самої галузі освіти (розвиток практичних умінь і навичок, що необхідні людині для досягнення успіху в особистому, професійному та громадському житті) (Лохвицька, 2008).

Особливої уваги потребує формування комунікативної компетентності в майбутніх педагогів, зокрема й у майбутніх викладачів вищої школи, бо викладач має орієнтуватися в різних ситуаціях педагогічного спілкування, створювати свій позитивний образ, адекватно сприймати та розуміти особистісні риси та поведінку здобувачів, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, демонструвати щирю доброзичливість, створювати сприятливий емоційний мікроклімат у студентському колективі тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям якісного оновлення сучасної професійно-педагогічної підготовки здобувачів є вагомий теоретичний доробок учених, які досліджували особливості формування компетентного педагога: вихователя (Г. Беленька, А. Бойко, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій, І. Перук та ін.), учителя (Т. Боляк, Н. Бібик, В. Берека, Л. Ващенко, А. Галас, М. Коломієць, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, С. Трубачов, Л. Хомич та ін.), викладача (М. Братко, М. Головань, О. Коркішко, О. Котенко, О. Мельниченко, В. Прошкін, С. Саяпіна, В. Стрельников, Л. Хоружа та ін.). Узагальнюючи наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень, констатуємо, що більшість учених потрактували компетентність педагога як складне системне утворення, що складається з професійних знань, умінь, способів і технік фахової діяльності, сукупності установок та орієнтацій, набутого досвіду, що дає змогу педагогу досягати високих освітніх результатів (Братко, Котенко, Мельниченко, Прошкін, Хоружа, 2018).

Більшість науковців (Н. Бібик, В. Вербицький, С. Гаряча, І. Зязюн, Ю. Миронович, О. Овчарук, Л. Пашко, О. Пометун, О. Савченко, О. Цільмак та ін.) вважали найважливішими саме ключові компетентності. С. Бойправ, А. Кошель, В. Кошель, Л. Лохвицька, Г. Сиз та ін. виділили комунікативну компетентність як складник ключових компетентностей.

Проблему формування комунікативної компетентності майбутнього педагога досліджували: як вихователя (Г. Беленька, С. Біров, Г. Вархолик, О. Кравченко-Дзондза, М. Лазарев та ін.), як учителя (Н. Арістова, О. Боровець, Н. Кипиченко, В. Климова, Л. Лупак), як викладача (Н. Базиляк, Н. Волкова, Т. Калініченко, О. Лебідь, А. Мітін, О. Сипченко, В. Теслюк та ін.). Комунікативну компетентність майбутніх викладачів розуміють як інтегральне особистісне утворення, що забезпечує ефективність здійснення комунікації в системі професійних відносин та передбачає усвідомлене розуміння цінності комунікації для професійної діяльності викладача, опанування культури й технологій комунікацій, вербальних, невербальних і комп'ютерних засобів для збагачення комунікацій, оновлення власного комунікативного досвіду (Н. Волкова, О. Лебідь, 2020); здатність до проєктування, реалізації, аналізу та контролю комунікативної діяльності, яку виконує здобувач у всіх видах професійної педагогічної діяльності (навчальній, методичній, науково-дослідній, управлінській) (Т. Калініченко, 2016); цілісне відносно стійке особистісне

утворення, що має складну структуру, важливими складниками якої є мотиваційно-ціннісний, когнітивно-креативний, індивідуально-особистісний, емоційно-вольовий та операційно-діяльнісний компоненти, що забезпечують умотивованість і цілеспрямованість, осмисленість і цілісність, ефективність і результативність дій щодо досягнення цілей комунікативної діяльності (А. Мітін, В. Теслюк, 2014).

Використанню технологій дистанційного навчання для організації освітнього процесу в закладі вищої освіти приділяли увагу О. Ворокін, Ф. Гарєєва, О. Дрозденко, М. Жалдак, В. Кухаренко, А. Манако, Д. Савченко, О. Співаковський, В. Чернописька, М. Чурсанова та ін. Так, Н. Гуменюк акцентувала, що застосування дистанційних технологій навчання в освітньому просторі ЗВО впливає на успішність навчання та психологічний стан здобувачів (Гуменюк, 2023), сприяє формуванню компетентного фахівця. Учена А. Манако зазначила, що технології дистанційного навчання – система форм організації дистанційного навчання, засобів, методів, прийомів, а також систематичність поступів, реалізація яких забезпечує виконання навчальних завдань, виховних складників і цілісний розвиток індивіда (Манако, 2006).

Широке обговорення проблеми розвитку комунікативної компетентності засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти знайшло своє відображення в дослідженнях вітчизняних науковців: комунікаційної компетентності (О. Баланаєва, Л. Дзевицька, Н. Карпенко, Н. Кучеренко, Д. Прочухан та ін.), іншомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя (О. Ізмайлова, Н. Катрич, К. Колот та ін.), професійно-комунікативної мовленнєвої компетентності (О. Лісовецька, Т. Лавренчук, М. Мальченко та ін.), мовленнєвої компетентності (О. Долгопол, О. Коркішко та ін.), граматичної компетентності (С. Марцин, Є. Тарапата та ін.) тощо.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті наукового апарату дослідження проблеми розвитку комунікативної компетентності майбутнього викладача засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Об'єктивна потреба щодо вивчення наукових основ і досвіду розвитку комунікативної компетентності майбутнього викладача, а також відсутність цілісного дослідження зумовили вибір напряму наукового пошуку, мета якого полягає у виявленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов, що забезпечують ефективність процесу розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Для досягнення мети дослідження важливо реалізувати такі завдання: на підставі аналізу психолого-педагогічної та наукової літератури уточнити генезу категорій «компетентність», «комунікативна компетентність» та розкрити сутність, зміст і структуру комунікативної компетентності майбутнього викладача, що формується в процесі фахової підготовки; визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів в освітньому просторі закладу вищої освіти; теоретично обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують розвиток комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в

освітньому просторі закладу вищої освіти; експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Докладний аналіз теми та мети уможливив виявити об'єкт (процес розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів в освітньому просторі закладу вищої освіти) та предмет (педагогічні умови розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти) дослідження.

У дослідженні використано низку методологічних підходів, зокрема, компетентнісний (діагностування контролю в спілкуванні, визначення стилів комунікативної взаємодії, виявлення індивідуального рівня розвитку комунікативної компетентності, самоконтролю педагогічної взаємодії, готовності та здатності співпрацювати й досягати згоди з іншими, працювати в команді, конструктивно розв'язувати конфлікти, сприяння ефективній адаптації здобувача в освітньому середовищі, підвищенню культури усного й писемного мовлення тощо); комунікативно-діяльнісний (представлення освітнього процесу як чітко спланованої системи засвоєння комунікативних знань, формування культури спілкування, мовленнєво-мисленнєвих здібностей засобами дистанційних технологій, урахування потреб, мотивів спілкування й умов, за яких здійснюється комунікація в онлайн-середовищі, забезпечення інтенсивного мовленнєвого та інтелектуального розвитку здобувачів на основі внутрішньо-організаційних, змішаних і міжорганізаційних інтерактивних форм взаємодії з освітянською спільнотою, побудова діалогової системи освіти за допомогою інформаційних освітніх ресурсів); комплексний (забезпечення цілісного уявлення про компетентності, комунікативні здібності викладача, комунікативний аспект мови та інтеграцію різних сторін, пов'язаних із процесом спілкування); системний (розгляд освітнього процесу як цілісної системи, що містить сукупність взаємопов'язаних освітніх компонентів, забезпечення послідовності оволодіння комунікативними знаннями до комунікативних навичок і вмінь, системно-комплексне, послідовне формування мовленнєвих навичок і вмінь, необхідних для функціонування системи мови в комунікаційних цілях, здійснення навчання з урахуванням зворотного зв'язку, що дозволяє сприймати результати своїх комунікативних дій і приймати рішення про подальші дії); особистісно-орієнтовний (створення умов для партнерських стосунків, самоактуалізації, переважанням суб'єкт-суб'єктних стосунків у вигляді діалогу рівноправних особистостей: викладач – здобувач, здобувач – здобувач тощо); студентоцентрований (заохочення та залучення здобувачів до ролі відповідальних суб'єктів освітнього процесу, забезпечення умов для саморозвитку, самоорганізації та самореалізації особистості в процесі професійної діяльності, організація освітнього процесу на засадах міжособистісної взаємодії, орієнтація на задоволення потреб, цінностей та інтересів здобувачів тощо) підходів.

Науковий пошук здійснено за допомогою низки методів: теоретичних – аналіз і синтез, систематизація, порівняння, узагальнення сучасної наукової літератури для розкриття сутності категорії «компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність майбутнього викладача»,

обґрунтування педагогічних умов розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти та критеріїв її ефективності; контент-аналіз законодавчих і нормативних документів, навчально-методичного забезпечення підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки; емпіричних – діагностичні (анкетування, бесіди, тестування, методики тощо), обсерваційні (пряме й опосередковане педагогічне спостереження, рефлексія власної діяльності) для виявлення рівня розвитку в майбутніх викладачів комунікативної компетентності, констатувальний, формувальний і контрольний етапи педагогічного експерименту для перевірки ефективності педагогічних умов розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти; методи математичної статистики для обробки, кількісного й якісного аналізу та ілюстрування результатів експериментальної роботи.

Очікувана наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

– визначено педагогічні умови розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти – формування позитивної мотивації здобувачів до процесу розвитку комунікативної компетентності засобами дистанційних технологій; спрямування змісту освітніх компонентів на розвиток комунікативної компетентності через активне використання дистанційних технологій; використання інформаційно-освітніх ресурсів для професійного самовдосконалення та обміну досвідом через забезпечення взаємодії з освітянською спільнотою;

– уточнено понятійно-категоріальний апарат, зокрема, категорії «компетентність» (складне системне утворення, що містить знання, уміння і навички, сукупність установок та орієнтацій, набутий досвід, що дає змогу фахівцю досягати високих професійних результатів), «комунікативна компетентність» (ключова компетентність, що забезпечує успішність комунікативної діяльності та складається з певного рівня знань (норм, правил), умінь і навичок, які характеризуються здатністю особистості до ефективної взаємодії, взаємовідносин під час спілкування), «комунікативна компетентність майбутнього викладача» (ключова компетентність, що забезпечує успішність комунікативної діяльності та складається з певного рівня комунікативних знань (узагальнений досвід теорії загальної та професійно-педагогічної комунікації), умінь (практична підготовленість і готовність здобувача до професійної комунікативної діяльності) і навичок (автоматизовані свідомі дії, що сприяють ефективній взаємодії викладача зі здобувачами, відображенню та перетворенню дійсності й впливають на створення емоційно-психологічної атмосфери й індивідуального стилю комунікативної педагогічної діяльності) і характеризується сукупністю структурних компонентів; теоретичні положення щодо компонентів (ціннісний, функціональний, оцінний), критеріїв (мотиваційний, знанневий, рефлексивний) та їх показників і рівнів (високий, середній, низький) розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів в освітньому просторі закладу вищої освіти;

– удосконалено форми й методи навчальної та позанавчальної діяльності в контексті завдань розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів

засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти (лекції-презентації, лекції-вікторини, круглий стіл «Технології іміджування», тренінг особистісного зростання «Особистісне зростання в умовах колективної взаємодії», дискусія «Секрети успішного викладача», семінар-практикум «Хочеш вивчити та зрозуміти сам – поясни іншому» (Конфуцій), практикум «Успішна людина – це я», брейнстормінг, кейс-стаді «Вільне письмо», прес-конференція «Я – викладач» тощо) засобами Google meet, ZOOM, Google Hangout, Webex, Padlet, Kahoot, EdPuzzle тощо; дисципліни широкого вибору, гостьові лекції, тренінги, школи, відеоконференції, вебінари, педагогічні web-квести, онлайн-курси тощо на освітніх дистанційних платформах Prometheus, EdEra, TED, На урок, ВУМ (Відкритий Університет Майдану) тощо);

– набули подальшого розвитку теорія та методика розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, представлений науковий апарат, наукова новизна та практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що комплексне й системне впровадження результатів дослідження, поряд зі значним науковим і методичним доробком вітчизняних учених та освітніх працівників загалом, буде сприяти підвищенню рівня розвитку комунікативної компетентності майбутнього викладача засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти. Одержані результати дослідження полягають в їх достатній готовності до впровадження в освітній процес закладів вищої освіти, що здійснюють фахову підготовку здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Волкова, Н.П., Лебідь, О.В. (2020). Формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. Дніпро: ТОВ «РоялПринт». (2 (20)). 168–179.

Гуменюк, Н. (2023). Дослідження впливу дистанційної освіти на успішність навчання та психологічний стан студентів в умовах воєнного періоду. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал*, (10(28)). 561–569.

Калініченко, Т.В. (2016). Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів технічних дисциплін у процесі фахової підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 20 с.

Лохвицька, Л.В. (2008). Інтеграція української дошкільної освіти із зарубіжним педагогічним досвідом. *Гуманітарний вісник Присяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди: наук.-теорет. зб. / редкол. В.П.Коцур. Переяслав-Хмельницький*, (13). 292–296.

Манак, А.Ф. (2006). Технологічні аспекти інноваційного цілеспрямованого розвитку телекомунікаційного науково-освітнього простору. *Зб. праць Миколаївського державного університету*. (6). 227–238.

Мітін, А.А., Теслюк, В.М. (2014). Зміст та структура комунікативної

компетентності майбутнього викладача ВНЗ. *Вісник Національного університету оборони України*. (2). 110–113.

Хоружа, Л., Братко, М., Котенко, О., Мельниченко, О., Прошкін, В. (2018). Компетенції викладачів вищої школи в добу змін: діагностика та аналітика (за результатами дослідження в Київському університеті імені Бориса Грінченка) / за наук. ред. Л.Хоружої. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, Україна.

REFERENCES

Volkova, N. P., & Lebid, O. V. (2020). Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnix doktoriv filosofii v umovakh aspirantury [Formation of communicative competence of future doctors of philosophy under the conditions of postgraduate studies]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia»*. *Pedahohichni nauky*, 2(20), 168–179. Dnipro: TOV «Roial Prynt» [in Ukrainian].

Humeniuk, N. (2023). Doslidzhennia vplyvu dystantsiinoi osvity na uspishnist navchannia ta psykholohichni stan studentiv v umovakh voiennoho periodu [Researching the influence of distance education on the success of studies and the psychological state of students under the conditions of the war period]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Psykholohiia», Seriiia «Medytsyna»): zhurnal*, 10(28), 561–569 [in Ukrainian].

Kalinichenko, T. V. (2016). Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnix vykladachiv tekhnichnykh dystsyplin u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of communicative competence of future lecturers of technical disciplines in the process of professional training]. *Extended abstract of Candidate's thesis. Ukrainaska inzhenerno-pedahohichna akademiia*. Kharkiv [in Ukrainian].

Lokhvytska, L. V. (2008). Intehratsiia ukrainskoi doshkilnoi osvity iz zarubizhnym pedahohichnym dosvidom [Integration of Ukrainian preschool education with foreign pedagogical experience]. *Humanitarnyi visnyk Preiaslav-Khmelnyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. H. Skovorody: nauk.-teoret. zb.*, 13, 292–296. V. P. Kotsur (Ed.). Pereiaslav-Khmelnyskiyi [in Ukrainian].

Manako, A. F. (2006). Tekhnolohichni aspekty innovatsiinoho tsilespriamovanoho rozvytku telekomunikatsiinoho naukovo-osvitnoho prostoru [Technological aspects of innovative targeted development of the telecommunication scientific and educational space]. *Zb. prats Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu*, 6, 227–238 [in Ukrainian].

Mitin, A. A., & Tesliuk, V. M. (2014). Zmist ta struktura komunikativnoi kompetentnosti maibutnoho vykladacha VNZ [The content and structure of the communicative competence of a future lecturer of a HEI (higher educational institution)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 2, 110–113.

Khoruzha, L., Bratko, M., Kotenko, O., Melnychenko, O., & Proshkin, V. (2018). *Kompetentsii vykladachiv vyshchoi shkoly v dobu zmin: diahnostyka ta analityka (za rezultatamy doslidzhennia v Kyivskomu universyteti imeni Borysa Hrinchenka) [Competences of lecturers of higher school in the era of changes: diagnostics and analytics (according to the results of a study at Kyiv University named after Boris Hrinchenko)]*. L. Khoruzha (Ed.). Kyiv: Kyivskiy un-t imeni Borysa Hrinchenka, Ukraina [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті схарактеризовано понятійне поле дослідження проблеми розвитку комунікативної компетентності майбутнього викладача засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти. На основі аналізу державних документів, сучасної наукової літератури констатовано, що особливої уваги потребує розвиток комунікативної компетентності в майбутніх викладачів вищої школи, бо викладач має орієнтуватися в різних ситуаціях педагогічного спілкування, створювати свій позитивний образ, адекватно сприймати та розуміти особистісні риси та поведінку здобувачів, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, демонструвати щирі доброзичливість, створювати сприятливий емоційний мікроклімат у студентському колективі тощо. Зазначено, що комунікативна компетентність – це ключова компетентність, що забезпечує успішність комунікативної діяльності. Узагальнивши наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження. Підкреслено, що в процесі дослідження використано низку методологічних підходів, зокрема, компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, комплексний, системний, особистісно-орієнтовний, студентоцентрований. Відображено наукову новизну результатів дослідження, яка полягає у визначенні педагогічних умов розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти, уточненні понятійно-категоріального апарату, зокрема, категорії «компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність майбутнього викладача», компонентів, критеріїв, показників і рівнів розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів в освітньому просторі закладу вищої освіти, удосконаленні форм і методів навчальної та позанавчальної діяльності в контексті завдань розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційних технологій в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Ключові слова: *понятійне поле дослідження, комунікативна компетентність, майбутні викладачі, дистанційні технології навчання, освітній простір закладу вищої освіти.*

УДК 378.6.07:373.2:001:004

SCIENTIFICALLY – RESEARCH BLOGGING AS A MANIFESTATION OF PRODUCTION CULTURE AND INFORMATIZATION OF PERSONNEL OF THE DEPARTMENT OF PRESCHOOL EDUCATION**НАУКОВО – ДОСЛІДНИЦЬКИЙ БЛОГІНГ ЯК ВИЯВ ВИРОБНИЧОЇ КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ КАДРОВОГО СКЛАДУ КАФЕДРИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ****Ольга Набока**доктор педагогічних наук,
професор, перший проректор
E-mail: olganaboka911@gmail.com**Olha Naboka**D.Sc. in Pedagogy, Professor,
Vice Rector
E-mail: olganaboka911@gmail.com